

NOVOTVORENICE U RAČUNALNOME NAZIVLJU

Antun Halonja, Milica Mihaljević

U radu se s pomoću terminoloških načela analiziraju računalni nazivi koji su 2011. godine pristigli na natječaj za riječ godine koji je organizirao časopis Jezik. Također se ti nazivi razvrstavaju na standardnojezične i žargonske nazive.

 ove su se godine na natječaju za riječ godine pojavile mnoge riječi kojima se pokušavaju zamijeniti neprihvatljivi anglizmi u računalnome nazivlju. To ne čudi jer je računalno nazivlje zanimljivo i laicima i jezikoslovcima u prvome redu zbog velikoga utjecaja na opći jezik te zbog ogromnoga broja neprilagođenih engleskih riječi.¹

U hrvatskoj se jezikoslovnoj i savjetničkoj literaturi mnogo pisalo o računalnome nazivlju međutim, to je tema koja očito nikada nije obrađena i zaključena jer se stalno pojavljuju novi pojmovi i novi nazivi te novi računalni rječnici i priručnici. Iako se hrvatsko računalno nazivlje stalno obogaćuje i izgrađuje, u njemu je prisutan i sve veći broj anglizama i posve neprilagođenih engleskih naziva.

Stoga je iznimno pozitivno nastojanje da se neprilagođene engleske riječi zamijene odgovarajućim hrvatskim riječima. Međutim, da bismo mogli procijeniti uspješnost određene hrvatske zamjene, treba voditi računa o uklopljivosti te riječi u jezični i terminološki sustav te o zadovoljavanju terminoloških načela. U analizi navedenih prijedloga iz područja računalnoga nazivlja krenut ćemo od terminoloških načela. Ta su načela iscrpno objašnjena i oprimjerena u Hrvatskome terminološkom priručniku, a ovdje ćemo ih samo ukratko spomenuti te po potrebi oprimjeriti:

1. Domaće riječi imaju prednost pred stranim (npr. *računalo, pisač, zaslon, mreža* pred *kompjuter/kompjutor, printer, display, web; niz, skup* ili *zaliha* pred *set; oštećenje* pred *deformacija; usklađivanje* pred *harmonizacija; zalihost* pred *redundancija; razlučivost* pred *rezolucija; sažimanje podataka* pred *komprimiranje podataka*).
2. Nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd. (*referencija* pred *referenca; licencija* pred *licenca; interpretator* pred *interpreter*).
3. Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim. O tome odlučuju stručnjaci pojedinih struka.
4. Naziv mora biti usklađen s (fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim) sustavom hrvatskoga standardnog jezika. To ćemo načelo iscrpnije oprimjeriti jer pri primjeni toga načela najveću ulogu imaju jezikoslovci. Primjere ćemo navoditi

¹ Više o računalnome nazivlju vidi u: Mihaljević, 2003.; Mihaljević, 2006. te Halonja i Mihaljević (u tisku).

po jezičnim razinama. Na pravopisnoj i fonološkoj razini česte su poteškoće s provođenjem jednačenja po zvučnosti (npr. **podprogram* umjesto *potprogram*), na morfološkoj se razini pojavljuju poteškoće povezane s oblicima pojedine riječi koje ulaze kao sastavnice u višerječne nazive, npr. množina imenice *put* je *putovi*, a ne *putevi*.

Do poteškoća na sintaktičkoj razini dolazi pri normiranju višerječnih naziva, npr. umjesto *metoda mjerenja* preporučuje se *mjerna metoda*. Na tvorbenoj razini mnogo je poteškoća povezano s izvođenjem odnosnoga pridjeva od imenice, npr. značenja se pridjeva *operacijski* i *operativan* razlikuju, *operacijski* je odnosni pridjev od *operacija* (npr. *operacijski zahvat*, *operacijska dvorana*), a *operativan* znači ‘djelatan, radni, aktivan, djelotvoran, izvršni’ pa imamo *operativni sustav*.

5. Kraći nazivi imaju prednost pred duljim. Stoga se iz naziva izostavljaju nepotrebne riječi, posebno kad je riječ o pleonazmima.
6. Naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice. To je jedan od razloga i zašto prednost dajemo izvedenicama za vršitelja radnje sa sufiksom *-telj* pred onima sa sufiksom *-lac*.
7. Treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkog sustava ima više značenja. Pri normiranju naziva u standardnome jeziku trebalo bi prvo napraviti svojevrstu „inventuru“, utvrditi koji hrvatski nazivi odgovaraju kojim nazivima u drugim jezicima i u kojim značenjima te odgovara li istomu hrvatskom nazivu još koji strani naziv.
8. Nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati – ako jedan naziv već ima određeno značenje, ne treba istomu nazivu davati nova značenja te ako je jednomu značenju pridružen jedan naziv, ne treba mu pridružiti drugi.
9. Naziv ima prednost pred drugim istoznačnim nazivima ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu. Treba prihvatiti načelo da svi podređeni nazivi određenoga nadređenog naziva moraju biti oblikovani na isti način. Tako je npr. *suosnik*, riječ koja je pobijedila na prvome natječaju za riječ godine časopisa *Jezik*, jezično dobra zamjena za *koaksijalni kabel*, ali budući da se po istome modelu ne mogu zamijeniti i ostale vrste kabela (*antenski kabel*, *mrežni kabel*, *USB kabel*, *električni kabel*, *optički kabel* itd.), bolji je dvorječni naziv *suosni kabel*. Taj je naziv zaživio i u praksi i u sveučilišnoj nastavi na Fakultetu elektrotehnike i računarstva.

Terminološka se načela naravno ne mogu primjenjivati mehanički, ali o njima treba voditi računa pri usustavljanju nazivlja. Da bi se odlučilo koji je od istoznačnih naziva bolji, treba uzeti u obzir sva navedena načela, a ne samo jedno.

Budući da je jedan od preduvjeta da riječ pobijedi u natječaju za riječ godine i to da do sada nije objavljena ni u jednome hrvatskom rječniku, reći ćemo nešto i o hrvatskim računalnim rječnicima.

Objavljeno je nekoliko hrvatskih računalnih rječnika u obliku knjige i veći broj malih rječnika (više glosara) u elektroničkome obliku koji su dostupni na mreži.

Elektronički su rječnici uglavnom veoma kratki, sadrže veoma ograničen broj naziva, ne teže nikakvoj čvršćoj leksikografskoj obradbi i zasada ne uključuju nikakav odnos prema normi hrvatskoga jezika.² Njihova je namjena isključivo praktična.

Stariji su rječnici uglavnom samo prijevodni (najčešće englesko-hrvatski), a objavljeno je i nekoliko prijevodno-objasnidbenih rječnika (Informatički enciklopedijski rječnik Željka Paniana, Leksikon računalnih pojmova Damira Muraje te Informatički rječnik Andrije Šijka i Damira Lončareka) od kojih je najopsežniji Kišev Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik.³

Analizirani primjeri ispunjavaju temeljni zahtjev natječaja jer se ne pojavljuju ni u općim rječnicima hrvatskoga jezika ni u računalnim terminološkim rječnicima.

Za svaki od naziva koje ćemo u ovome radu analizirati navodimo englesku istovrijednicu te kratko značenje kako bi se na njih lakše mogla primijeniti terminološka načela.

Engleski	prijedlog hrvatskoga naziva	značenje
touch pad, touchpad	dodirnica	podloga koja zamjenjuje miš na prijenosnim računalima, a radi tako da pokretom prsta po njezinoj površini korisnik dovodi pokazivač na željeno mjesto na zaslonu
spam, junk mail	gnjavaško	neželjena elektronička pošta
handsfree, hands-free	bezučnjak	obavljanje određene radnje bez uporabe ruku
enter (tipka)	unosnica	tipka na računalnoj tipkovnici za potvrđivanje odabranoga unosa
laptop	nakrilnik, natkrilnik	prenosivo računalo takvih dimenzija da može stati u krilo
touch screen ⁴	dodirnik, dirnik	zaslon s prozirnomo pločom osjetljivom na dodir
modem	spojnik, spojište	uređaj koji slijed binarnih naponskih impulsa pretvara u analogni signal i obratno
pop-up window ⁵	iskočnik	novi prozor koji se otvara preko aktivnoga prozora mrežnoga prebirknika
scroll	kliznik	uspravno ili vodoravno pomicati sadržaj na zaslonu
slide	kliznica	pozitiv fotografije na prozirnomo materijalu
laptop	krilić	prenosivo računalo takvih dimenzija da može stati u krilo
scanner ⁶	ocrtič	uređaj za digitaliziranje slike i njezino učitavanje u računalo radi daljnje obradbe

² Jedina je iznimka rječnik nastao prema članku: László, Bulcsú 1993., Pabirci redničkoga i obavještničkoga pojmovlja oko razumnih sustava, Zbornik Obrada jezika i prikaz znanja, Zavod za informacijske studije, Zagreb, str. 11. – 73., na mrežnoj adresi <http://www.hnk.ffzg.hr/jthj/Laszlo.htm>.

³ Popis računalnih rječnika nalazi se na kraju rada.

⁴ U uporabi su nazivi *dodirni zaslon* i *zaslon osjetljiv na dodir* (potvrda obaju naziva u Panianovu rječniku).

⁵ U uporabi su nazivi *skočni prozor* i *privremeni prozor* (potvrda drugoga naziva u Panianovu rječniku).

⁶ *Scanner* ili skener ne mora biti samo uređaj, nego i program za pretraživanje, tragač (npr. antivirusni program).

Pregledom navedenih naziva vidimo da se oni mogu podijeliti u dvije temeljne skupine. Prvoj pripadaju riječi koje bi mogle postati nazivi koji pripadaju hrvatskome standardnom jeziku, a drugoj one koje mogu pripadati jedino računalnomu žargonu. Česta je poteškoća pri stvaranju i normiranju hrvatskoga računalnog nazivlja nerazumijevanje odnosa između računalnoga žargona, koji se najčešće upotrebljava u praksi, i računalnoga nazivlja koje pripada standardnomu jeziku. Taj je odnos iscrpno prikazan u knjizi *Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja*, a ovdje navodimo samo nekoliko temeljnih značajka žargona.

Žargon je supstandardni specijalni govor pojedine društvene skupine ljudi povezanih statusno i strukovno, koji se tim govorom razlikuju (namjerno ili nenamjerno) od ostatka društvene zajednice. U njegovu oblikovanju i opstanku veliku ulogu imaju i spol, razina obrazovanja, životna dob, ali i prostorna pripadnost, pogotovo stoga što su žargonisti povezani uz gradske sredine koje se razlikuju svojim govorima. Tako žargonima bivaju govori ne samo pojedinih zatvorenih društvenih skupina, npr. zatvorenika, prostitutka, lopova, narkomana, dilera, navijača na stadionima, nego i otvorenih skupina poput učenika, studenata i pojedinih profesija, npr. umjetnika, liječnika, profesora, sveučilišnih asistenata, mehaničara, kuhara, a u novije vrijeme i računalnih korisnika, osobito hakera.

Stoga je žargon onima koji ne pripadaju skupini koja se njime ne služi često nerazumljiv, nejasan i zagonetan. Žargonisti su hrvatskoga jezika obojeni izrazitim obilježjem kojega narječja (zagrebački, splitski žargon), elementima stranoga jezika – danas najviše engleskoga – i imaju mnogo novotvorenica. Riječi koje se pojavljuju u žargonu nazivaju se žargonizmima.

Važno je shvatiti da nije isto govorimo li o znanstvenome računalnom nazivlju ili o žargonu. Pravila koja vrijede za znanstveno nazivlje ne mogu vrijediti za žargon i obrnuto. Znanstveno nazivlje i žargon dva su suprotna pola govora o računalima. Nazivi *gnjavaško* i *krilić* mogu pripadati samo žargonu. Uobičajena je standardnojezična zamjena za *spam neželjena pošta*, a riječ *gnjavaško* ima humorističan prizvuk svojstven žargonu te ne odgovara ni jednome modelu uobičajenome za standardni jezik.

Krilić kao prijevod riječi *laptop* može doći u obzir samo kao dio žargonskoga računalnog nazivlja. Standardnojezična je usvojena zamjena za *laptop prijenosno računalo* ili *prijenosnik*.

U hrvatskome računalnom žargonu sufixi *-ić* uz sufixe *-ek* i *-ček* često služi za tvorbu hipokoristika. Potvrđeni su žargonizmi: *hardić*, *kompčić*, *smajličić*, *smješkić*. Tvorbena je osnova imenice *hardić* posuđenica *hard* nastala skraćivanjem višerječnoga naziva *hard disk* (standardnojezično *tvrdi disk*), a imenice *kompčić* žargonizam *komp* nastao skraćivanjem anglizma *kompjuter/kompjutor* (standardnojezično *računalo*). Tvorbena je osnova imenice *smajličić* tuđica *smajl* koja se odnosi na emotikone (standardnojezično bi mogla biti usvojena zamjena *osjećajnik* koja je prošle godine bila drugonagrađena na natječaju za riječ godine časopisa *Jezik*).

Ostale ćemo nazive ocijeniti s pomoću terminoloških načela. Svi nazivi ispu-
njavaju prvo terminološko načelo jer su domaće zamjene za anglizme. Drugo se
načelo ne primjenjuje na ove nazive jer su svi predloženi nazivi domaćega podrijetla.
Budući da su sve predložene riječi nove, na njih se ne primjenjuje ni treće načelo
koje se odnosi na proširenost naziva. Nazive ćemo analizirati abecednim slijedom
s obzirom na ostala terminološka načela.

Naziv *dodirnica* dobro je tvorena riječ hrvatskoga jezika, nastala je sufiksalsnom
tvorbom dodavanjem sufiksa *-ica* na pridjevnu osnovu. Po istome su modelu nastale
imenice *odvodnica*, *dovodnica*, *odskočnice*, *mosnica*, *podnica* itd. Naziv je *dodir-*
nica već potvrđen kao istoznačnica za tangentu, tj. pravac koji dodiruje krivulju u
određenoj točki, pa ne zadovoljava sedmo terminološko načelo. U računalnome su
nazivlju za *touch pad* (ili *touchpad*) potvrđeni nazivi *dodirna površina*, *dodirna*
podloga, *dodirna pločica* ili *podloga osjetljiva na dodir*.

Naziv *bezručnjak* tvoren je prefiksalsno-sufiksalsnom (prefiksom *bez-* i sufik-
som *-jak*) tvorbom i označuje uređaje kojima se služimo bez uporabe ruku. Iako bi
prema engleskome modelu trebala biti naglašena sloboda ruku, a ne njihova odsut-
nost, smatramo da se i takav tvorbeni model može opravdati po modelu (tvorbenoj
preoblici) *bezručnjak* → onaj koji se upotrebljava bez ruku. Svakako bi bilo dobro
pronaći hrvatsku zamjenu za *handsfree* (ili *hands-free*), pitanje je jedino može li
bezručnjak zaživjeti u praksi. Možda bi prihvatljiviji bio dvorječni model *bezručni*
x (*bezručni uređaj/telefon*; *bezručno telefoniranje*) kao što imamo *bežični telefon/*
uređaj i *bežično telefoniranje*. U slovenskome jeziku prihvaćeni su nazivi *brezročno*
telefoniranje, *brezročno odzivanje* i sl.

Tipka „ENTER“ u prvome redu služi za potvrđivanje odabranoga unosa. Prema
tome bi prije bila riječ o *potvrđnici*, pa i *izvršnici* jer služi za izvršavanje naredaba,
a ne o *unosnici*.⁷ U slovenskome računalnom nazivlju postoji riječ *vnašalka*.

Za *laptop* su predložene zamjene *nakrilnik* i *natkrilnik*. U hrvatskome je jeziku
za *laptop* već prihvaćena zamjena *prijenosno računalo* ili kraće *prijenosnik*, pa
smatramo da nema potrebe da se ona mijenja. Osim toga već je predlagana i zamjena
krilovnik. Kad bi se taj naziv uzeo u obzir, *nakrilnik* je i tvorbeno i značenjski bolje
rješenje. Dakle, naziv *nakrilnik* ne zadovoljava osmo terminološko načelo jer je za
anglizam *laptop* već pronađena odgovarajuća hrvatska zamjena. Naziv *natkrilnik*
ne zadovoljava ni četvrto terminološko načelo jer nije ispravno tvoren. Prijenosno
računalo stoji na krilu, a ne iznad krila (nad krilom), dakle treba biti tvoren prefik-
som *na-*, a ne *nad-*.

Kad govorimo o prijedlozima *dodirnik* i *dirnik*, bolje prijevodno rješenje za en-
gleski naziv *touch screen* svakako je *dodirnik* tvoren sufiksalsnom tvorbom prema
tvorbenome obrascu *dlanovnik*, *prijenosnik*, *krilovnik* i sl. Ta je riječ već dulje u

⁷ Riječ *unosnica* već se upotrebljava za ukras (*piercing*) u nosu, ali takva homonimija ne smeta jer
nikada ne bi moglo doći do zamjene.

uporabi na mrežnim mjestima (raspravištima, portalima i sl. – npr. na mrežnoj adresi portala o audio i video sustavima časopisa *HiFi media* <http://www.hifimedia.hr/foto/item/2331-prvi-3d-kompaktni-fotoaparatz-panasonica> ili poduzeća *Pro alarm d.o.o.* <http://proalarm.hr/hr/proizvodi/portafoni/vanjske-jedinice/itemlist/user/63-goransimeun%C4%8Devi%C4%87?fontstyle=f-larger&start=210>), ali budući da nije zabilježena u rječnicima, zadovoljava uvjete natječaja.

Spojnik i *spojište* s tvorbenoga su gledišta dobro tvorene riječi nastale sufiksalmom tvorbom, ali nisu dobre zamjene za *modem* jer *spojište* može biti bilo koje mjesto na kojemu se što spaja (npr. cijevi u cjevovodu, a u anatomiji je to fibrozni spoj između istoimenih kosti suprotnih strana). *Spojnik* je u jezikoslovlju glas koji dvije riječi spaja u složenicu (može imati i ulogu infiksa). *Modem* nije samo mjesto za spajanje, on je i vrsta *pretvornika* jer pretvara signale zvučnih frekvencija u digitalne podatke. Iz tih se riječi to ne vidi. Za *modem* je već predlagana zamjena *pretvornik*, ali nije zaživjela u praksi možda i zbog toga što se *modem* svojim glasovnim sastavom dobro uklapa u hrvatski glasovni sustav.

Iskočnik je i značenjski i tvorbeno dobra zamjena za engleski naziv *pop-up window*, prozor na mrežnim stranicama koji sam iskače. Uklapa se u tvorbenu porodicu *izbornik* (popis naredaba ili opcija za odabir), *kliznik* (sličica u izborniku kojom se određuju ili mijenjaju vrijednosti na ljestvici ili kliznoj skali), *preglednik* (program za pregledavanje multimedijskih datoteka), *usmjernik* (uređaj koji prosljeđuje i usmjerava pakete podataka u mreži) i dr.

Kliznica je dobro tvorena riječ. Ima istu tvorbenu motivaciju kao i njezina engleska istovrijednica *slide*. *Slide show* bi tada mogao biti *kliznički prikaz*. Treba imati na umu da je engleska riječ *slide* u značenju dijapozitiva ili pozitiva fotografije na prozirnome materijalu fonetizirana (*slajd*) i kao takva se naveliko upotrebljava u hrvatskome jeziku, ali se svojim glasovnim sastavom (završni suglasnički skup *jd*) ne uklapa u hrvatski fonološki sustav. Ako je *grafofoliju* mogla istisnuti *prozirnica*, *slajd* bi mogao biti *kliznica*.

Engleski glagol *scroll* znači vodoravno ili uspravno pomicati sadržaj na zaslonu, a *kliznik* bi eventualno mogao biti hrvatska istovrijednica za *scrollbar*, vrpcu s lijeve, desne ili donje strane glavnoga prozora u grafičkome okružju Windows, u kojemu se nalazi kvadratić čijim se pomicanjem pomiče i sadržaj prozora ulijevo, udesno, prema gore ili dolje. U informatici je već prihvaćen naziv *kliznik* koji ima značenje sličice u izborniku kojom se određuju ili mijenjaju vrijednosti na ljestvici ili kliznoj skali (karakterističan je za operativni sustav Windows).

Smatramo da *ocrtač* kao zamjena za *skener*, tj. vanjski uređaj za čitanje teksta ili slike otisnute na papiru i njihovo pretvaranje u digitalni oblik ne zadovoljava. *Ocrtati* znači okružiti crtanjem ili opisati nešto u bitnim crtama. *Skener* ne ocrtava tekst ili sliku nego ih pretražuje, snima, čita, ispituje, preslikava. Dakle, naziv *ocrtač* ne zadovoljava deveto terminološko načelo jer ne odgovara pojmu kojemu

je pridružen. Osim toga u hrvatskome je standardnom jeziku već prihvaćen naziv *optički čitač* kao zamjena za *skener*.

Na kraju možemo zaključiti da se očito osjeća potreba i postoji zanimanje da se unese više reda u hrvatsko računalno nazivlje te da se za neprihvatljive angлизme pronadu hrvatske riječi.

Engleski ne bi smio biti podskup hrvatskoga, to ni na koji način ne olakšava učenje engleskoga jezika, ne olakšava sporazumijevanje u struci ni ne doprinosi globalizacijskim težnjama. Međutim, pri predlaganju novih riječi treba voditi računa o terminološkim i jezičnim zakonitostima.

Na kraju bismo spomenuli i riječ *zatiapak* koja je pobijedila na natječaju za riječ godine. Iako ta riječ ne pripada isključivo računalnome nazivlju, budući da se danas uglavnom piše na računalima, i ta je riječ na neki način dio analiziranoga nazivlja. Stoga ni ne čudi da je njezin predlagač Šandor Dembitz, profesor na Fakultetu elektrotehnike i računarstva i tvorac pravopisnoga provjernika *Hašek*. Riječ *zatiapak* dobro je tvorena i smatramo je uspješnom zamjenom za germanizam *tipfeler*.

Literatura

- Anić, V., 2003., Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Novi liber, Zagreb (Anić)
- Babić, S., 1991., Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku (2. izdanje), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Globus, Zagreb
- Halonja, A.; Mihaljević, M. (u tisku), Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Hudeček, L.; Mihaljević, M., 2009., Hrvatski terminološki priručnik, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje Zagreb
- Kiš, M., 2000., Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik, Naklada Ljevak, Zagreb (Kiš)
- Mihaljević, M., 2003., Kako se na hrvatskome kaže WWW?: kroatistički pogled na svijet računala, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Mihaljević, M., 2006., Hrvatsko i englesko računalno nazivlje, Jezik, god. 53., br. 2., str. 41. – 50.
- Muraja, D., 2005., Leksikon računalnih pojmova: @ – ZIP, Muraja d.o.o., Zagreb
- Panian, Ž., 2005., Informatički enciklopedijski rječnik, Europapress holding d.o.o., Zagreb
- Šijak, A.; Lončarek, D., 1993., Informatički rječnik, Tiskara Varteks, Varaždin

Mrežni izvori

- HiFi media: portal o audio i video sustavima. URL: <http://www.hifimedia.hr/foto/item/2331-prvi-3d-kompaktni-fotoaparatz-panasonica>. (28.02.2012.)
- Pro alarm d.o.o.: poduzeće za primjenu naprednih tehnologija u sustavima tehničke zaštite. URL: <http://proalarm.hr/hr/proizvodi/portafoni/vanjske-jedinice/itemlist/user/63-goransimeun%C4%8Ddevi%C4%87?fontstyle=f-larger&start=210>. (27.02.2012.)
- Škiljan, Z., 1994., Englezko-hrvatski i hrvatsko-englezki rječnik obavjèstničkôga nazivlja v1.0: Prema članku prof. dr. B. Lászla Pabirci redničnoga i obavjèstničnôga pojmovlja oko razumnih sustava. URL: <http://www.hnk.ffzg.hr/jthj/Laszlo.htm>. (25.02.2012.)

Sažetak

Milica Mihaljević, Antun Halonja, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

UDK 81'373,611 izvorni znanstveni rad

Primljen 24. veljače 2012., prihvaćen za tisak 24. travnja 2012.

Neologisms in Computer Terminology

The authors analyze the computer terms which were submitted for the contest for the word of the year organized by the journal Jezik. In their analysis they use terminological principles and differentiate between terms that could be accepted as terms of the standard language (*odirnik*, *iskočnik*, *kliznica*), and jargon terms (*krilić*, *gnjavaško*).

JE LI SLAMA KUMOVA ILI KUMOVSKA?

Ivana Trtanj

U hrvatskome narodu općeprihvaćen naziv za Mliječnu stazu jest *Kumov(sk)a slama*. U nekim se dijelovima Lijepe Naše upotrebljava naziv *Marijina Kruna* – Zagorcima poznata kao *Marijina Korûna*, Kvarnercima kao *Štomorÿna Kruna*, a Dalmatincima kao *Gôspina Kruna*.

Otkud naziv *Kumov(sk)a slama*?

„...prema pučkoj predaji kum kumu bio ukrao slamu, i kad je nosio breme slame, ona je ispadala i ostavljala trag po putu. Dragi Bog je onda – za opomenu kradljivcima – takav nedopušteni i nečasni čin obilježio zvjezdanom prašinom, kojoj otuda takvo ime.“ (T. Ladan, 2009.: 331.)¹

Kako bismo što točnije odgovorili na pitanje iz naslova, je li slama Kumova ili Kumovska, potrebno je pažljivo proučiti uporabu i značenje dvaju dometa za tvorbu pridjeva *-ov* i *-ski*. Navedeni se dometcima rabe pri tvorbi odnosnih pridjeva. Većina gramatika pridjeve dijeli na opisne, gradivne i posvojne, dok je S. Babić uveo podjelu na opisne i odnosne.²

¹ Za razliku od te priče koja je poznata i drugim narodima Varat i Andreić (1999.) u svojoj priči nemaju dva kuma, već samo jednoga. „Bog se sažalio na kumeka pa je razasuto sijeno pokupio i razbacao preko cijelog neba gdje se i dandanas vidi kao nježni mliječni pojas. I kumekova kola je stavio na nebo. To je zvijezde Velikih kola. Za kumeka se također našlo mjesto na nebu, njegov lik predstavljen je u obliku zvijezda Volar (vozač).“ (Varat, Andreić, 1999.: 50.)

² Marija Znika (1999.: 377. – 389.) predlaže podjelu posvojnih i odnosnih pridjeva na podrazrede. Jedna od razlika koja razdvaja posvojne i odnosne pridjeve, ističe Znika, jest ta što se posvojni u načelu tvore od imenica koje znače što god živo te izriču i konkretnu jediničnu pripadnost, dok je za odnosne pridjeve to obilježje nebitno.